

**Till
Näringsdepartementet
Stockholm**

1(2).

Med anledning av förslag till ny renskötselfördrag mellan Sverige och Norge.

Vi lämnar härmed in ett yttrande om förslaget till ny renskötselfördrag mellan Sverige och Norge enligt Ds 2016:27

Vi motsätter oss förslaget till ny renskötselfördrag. Vår uppfattning är att istället gränstraktatet från 1751 mellan Sverige och Norge, i vilken Lappkodicillen som reglerar den gränsoverskridande renskötselfördraget ingår, i framtiden ska utgöra den enda regleringen av den gränsoverskridande renskötselfördraget. Vi vill med bestämdhet hävda att vi inte är betjänta av återgång till en konfiskatorisk tvångslag likt det ny föreslaget till renskötselfördrag. Bilaga 1.

Rätten till renbete i både Sverige och Norge bygger på gammal sedvana. Detta har kodifierats i Lappkodicillen från 1751. Sverige och Norge har folkrättsliga förpliktelser i enlighet med Lappkodicillen, att skydda och övervaka upprätthållandet av gränsavtalet i enlighet med dess anda. Våra rättigheter till renbetet i Norge är utarbetade genom vårt faktiska bruk av betesområdena och gäller oberoende av lagar och konventioner. Vår uppfattning har vunnit stöd hos Utrikesdepartementet som i en skrivelse daterad den 2012-05-23 (se bilaga 2) uttalar att Sverige och Norge är överens om att Lappkodicillen från 1751 fortfarande gäller.

Utrikesdepartementet uttalar där också att rätten till renbete är av privaträttslig natur och att tvister om den privaträttsliga rätten till renbete i varje enskilt fall är en fråga som primärt bör avgöras av domstol.

Av 10 § lappkodicillen följer att "gammal sedvana" utgör rättsgrund för de rättigheter som däri kodifieras. Vi är bekymrade över att rättsgrunden inte har vidareförts till förslaget om ny renskötselfördrag som presenterades i Ds 2016: 27. Av förslaget till ny renskötselfördrag framgår däremot, med all tydlighet, att rätten till renbete är tänkt att regleras i konventionen utan hänsyn till "gammal sedvana". Denna omständighet försvagar våra rättigheter i Norge, något som vi ser med stor oro på. I praktiken innebär detta ett lagstridigt överförande av rättigheter; från oss, som med grund i gammal sedvana har utarbetat rättigheterna, till renskötare som inte har sådana rättigheter.

Enligt 12 kap. 3 § regeringsformen kan inte riksdagen fatta beslut om expropriation. Enlig promemoria Ds 2016:27 argumenteras för att kringgå riksdagens möjlighet att fatta beslut att riksdagen i stället genom lag bemyndigar regeringen att genomföra det förslag till expropriation som föreslås enligt Ds 2016:27. Det är att kringgå regeringsformen som känns olustigt och rättsstridigt. Om riksdagen ändå fattar beslut om att ratificera konventionsförslaget, med tillägg att regeringen ges möjlighet att fatta beslut om expropriation, så bör det ändå innebära ett brott mot regeringsformen.

Vår uppfattning är att själva konventionsförslaget är grundlagsstridigt, i olika delar, såsom i del som ger regeringen rätt att expropriera betesland i Sverige till förmån till norska samer. Den privata egendomen, dvs. rätten till betesområden, är skyddad enligt tilläggsprotokoll 1 artikel 1 (P1-1) i den Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna (ECHR). Enligt artikeln ska varje fysisk persons rätt till sin egendom respekteras. Ingen får berövas sin egendom annat än i det allmännas intressen och under förutsättningar som anges i lag och i folkrättens allmänna grundsatser. Syftet med ECHR P1-1 är primärt att säkra stabilitet kring egendomsintresset. Egendomsskyddet i P1-1 är uppbyggd kring principen att individen har rätt att nyttja sin egendom i fred.

För att rättfärdiga ingrepp, måste ingreppet för det första **ha tillräcklig och acceptabel ändamål** och för det andra **tjäna legitima ändamål** och för det tredje **skall ingreppet klara proportionalitetstestet**. Man kan på goda grunder ifrågasätta om omfördelning (jmf områdesprotokoll) av markrättigheter enligt kriteriet "efter behov" mellan olika konkurrerande rennäringsutövare, lever upp till kraven i egendomsskyddet. Konventionsförslagen har inte på ett övertygande sätt kunnat visa att så är fallet. Vi kan inte se att något av dessa tre villkor är uppfyllda. Dessa tre villkor utgör tre självständiga kumulativa villkor som måste vara uppfyllda för att ett ingrepp ska kunna vara rättfärdigt från statens sida.

Föreslaget till renskötselkonventionen går tyvärr i samma föråldrade tankemönster som tidigare lagstiftning gällande rennärning. Där egendomsskydd och mänskliga rättigheter samt rättssäkerhet är höljt i dunkel. Tvångsmässighet är ett ledord i lagarna, utan hänsyn till gällande rätt. Renskötselkonventionen riskerar att bli ännu en i raden av tvångslagar, med expropriation som det hårdaste av maktmedel från statens sida, att reglera rennärningen. En annan liknande lag är den nu gällande rennäringslagen, som bitvis står som förebild i rättslig avseende i Ds 2016:27, enligt vilken tvånget för enskild renskötselutövare till samebymedlemskap är det primära för att kunna utöva sin renskötsel. Det är ett föreningstvång som också strider mot ECHR. Enligt en prejudicerande dom i europadomstolen för mänskliga rättigheter är det förbjudet att tvångsansluta enskilda företagare i ekonomisk rättsliga organisationer genom lagstiftning./1/2.

Att konventionsförslaget talar om samebyar som rättssubjektet är bristfälligt enligt vår mening. På sina håll består samebyarna dess utom av andra än sådana som kan uppvisa gammal sedvana till betesområdena. Det har att göra med att medlemskap i sameby i praktiken inte nödvändigtvis baseras på att personen har gammal sedvana till betesområdena i samebyn. Ett uppklarande av denna typ av frågor, om vilka som faktiskt har gammal sedvana till olika betesområdena och därmed ska ha rätt att bruka och representera rättigheterna i förhållande till externa parter, kan endast göras av opartisk domstol där bevisning kan läggas fram. Vi är bekymrade över att en sådan viktig uppgift föreslås behandlas av nämnder för vilka de juridiska kompetenskraven inte är reglerade. En riktigare väg för staten att gå, istället för att ratificera förslaget till renskötselkonvention, är att stödja civilrättsliga processer där de rättsfrågor som aktualiseras kan avklaras.

Övre Soppero den 1 december 2016

Per Gustav Labba
För Ánjavuopmi renbetesdistrikt, Norge

1/ Petra H Olsson, Facklig Föreningsfrihet som Mänsklig Rättighet s.342.....

2/ Case of Sigurdur A. Sigurjonsson v. Iceland, JUDGMENT Strasbourg 30 June 1993